

Universiteit
Leiden

The Netherlands

**Het geheim van de ministeriële
verantwoordelijkheid : de verhouding tussen
koning, kabinet, kamer en kiezer, 1848-1905**
Slijkerman, D.S.

Citation

Slijkerman, D. S. (2011, November 29). *Het geheim van de ministeriële verantwoordelijkheid : de verhouding tussen koning, kabinet, kamer en kiezer, 1848-1905*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/18154>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/18154>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Stellingen

Het onderwerp van het proefschrift

- 1 Het begrip ministeriële verantwoordelijkheid is niet vastomlijnd, maar dynamisch en context-gebonden.
- 2 De reikwijdte van de ministeriële verantwoordelijkheid wordt uiteindelijk bepaald door de concrete politieke situatie en dient daarmee ter legitimatie van de bestaande politieke praktijk.
- 3 In de loop van de negentiende en de twintigste eeuw werden praktijken en principes met betrekking tot ministeriële verantwoordelijkheid steeds meer uniform gedefinieerd en geformaliseerd.
- 4 Tijdens de gebeurtenissen in 1866-1868 hebben de liberalen het idee van een koninklijk kabinet met zelfstandige koninklijke bevoegdheden ingewisseld voor het idee van een parlementair kabinet, waarin ministers volledig en uitsluitend verantwoordelijk zijn tegenover het parlement; deze laatste interpretatie van de ministeriële verantwoordelijkheid is sindsdien dominant gebleven.

Vakgebied

- 1 De practical joke tegenover enkele buitenlandse ambassadeurs dat hij in één nacht van conservatief liberaal geworden was, is een eigen leven gaan leiden. Uit alles blijkt dat Willem II een sturende rol had in de grond-

wetswijziging van 1848 en dat hij in dit proces met voortschrijdend inzicht heeft gehandeld.

2 Geschiedenisboeken die de grondwetswijziging van 1848 uitsluitend verbinden aan de naam van Thorbecke, moeten worden bijgesteld omdat hij maar één factor was in dat proces en koning Willem II en andere politici uit die tijd ermee te kort worden gedaan.

3 Carl von Clausewitz (1780-1831) formuleerde de stelling: 'Oorlog is de voortzetting van politiek met andere middelen.' Oorlog is echter inherent aan politiek, die doorgaans wordt bedreven zonder fysieke middelen. In de politiek strijden individuen al dan niet in groeps- of partijverband met woorden, gedrag en procedures.

4 De Tweede Kamer vormde in de negentiende eeuw een collectief staatsrechtelijk geheugen, niet het minst vanwege de grote concentratie juristen.

Algemeen

1 Het in het leven roepen van stichtingen of zelfstandig bestuursorganen helpt niet om de ministeriële verantwoordelijkheid te ontlopen, want de minister blijft verantwoordelijk voor de wijze waarop gedelegeerde bevoegdheden zijn geregeld. Zo lukte het minister-president Balkenende in 2009 niet om de ministeriële verantwoordelijkheid voor het vakantiehuis van Alexander en Máxima in Mozambique weg te werken in een stichting.

2 Vertrouwelijke besprekingen tussen Kamerleden en het staatshoofd passen niet in een staatkundig bestel met ministeriële verantwoordelijkheid. Kamerleden moeten juist contacten onderhouden met de bevolking die zij vertegenwoordigen, en ministers aanspreken op hun verantwoordelijkheid.

3 Het is wenselijk dat het staatshoofd in Nederland deel blijft uitmaken van de regering, zodat het staatshoofd de andere constitutionele machten

tegenwicht kan bieden door te adviseren en te bemiddelen. Als het staatshoofd buiten de regering wordt geplaatst, zoals in Zweden, blijft alleen een ceremoniële functie over, waarbij het gevaar bestaat dat die balanceerende rol ontbreekt.

4 De historicus is per definitie een onbetrouwbare boekhouder van het verleden, omdat hij/zij het verleden alleen vanuit zijn/haar persoonlijkheid kan benaderen en daardoor de eigen visie, kennis, ervaring en verlangens nooit kan uitschakelen.

